

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ

LEGAL REGULATION OF INFORMATION WITH RESTRICTED ACCESS

Зицьк С.Г., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри права

Луцький національний технічний університет

Стаття присвячена правому регулюванню інформації з обмеженим доступом. Здійснивши аналіз значної кількості нормативних актів, що регулюють питання обігу інформації з обмеженим доступом, було визначено перелік службової інформації та інформації з персональними даними.

Наголошується на тому, що нормативні акти не містять вичерпного переліку інформації, яку можна віднести до персональних даних або службової інформації, що надає можливість органам публічної влади самостійно визначати політику використання такої інформації. Вказано на відсутній єдиний підхід до визначення понятійного апарату, зокрема поняття «таємниця». Визначений перелік службової інформації, щодо якої застосовується поняття «таємниця» (не є державною таємницею). Окреслено складність обмеження у доступі до інформації на підставі проходження «трискладового тесту».

Здійснено аналіз стану імплементації до національного законодавства вимог Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) від 27 квітня 2016 року № 2016/679 про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних.

Наголошено на важливості недопущення незаконного використання персональних даних у зв'язку із можливим несанкціонованим доступом побутових та інших пристроїв до інформації про фізіологічні параметри організму людини, температуру повітря води тощо, можливістю пристроїв неконтрольовано і самостійно збирати і обмінюватись персональними даними між собою (інтернет речей).

З метою удосконалення нормативного регулювання обігу інформації з обмеженим доступом, запропоновано: виокремити в один законодавчий акт норми, які врегульовують віднесення інформації до службової; запровадити формування загальнодержавного переліку інформації для службового користування; застосовувати до персональних даних, зібраних при виконанні службових повноважень єдиний термін «службова таємниця»; привести орієнтовний законодавчо визначений перелік персональних даних у відповідність до сучасних реалій інформатизації суспільства та до норм Європейського Союзу; акцентувати увагу на забезпеченні кібербезпеки персональних даних користувачів інформаційних систем.

Ключові слова: таємна інформація, конфіденційна інформація, державна таємниця, службова інформація, інформація з обмеженим доступом.

The article is devoted to the legal regulation of information with limited access. Having analyzed a significant number of regulatory acts regulating the circulation of information with limited access, a list of official information and information with personal data was determined.

It is emphasized that the normative acts do not contain an exhaustive list of information that can be attributed to personal data or official information, which enables public authorities to independently determine the policy of using such information. It is pointed out that there is no unified approach to the definition of the conceptual apparatus, in particular the concept of «secret». The list of official information to which the concept of «secret» applies (is not a state secret) is defined. The difficulty of restricting access to information based on passing the «three-syllable test» is outlined.

An analysis of the state of implementation of the requirements of the Regulation of the European Parliament and the Council (EU) of April 27, 2016 No. 2016/679 on the protection of individuals in connection with the processing of personal data and on the free movement of such data was carried out.

The importance of preventing the illegal use of personal data was emphasized in connection with the possible unauthorized access of household and other devices to information about the physiological parameters of the human body, the temperature of air, water, etc., the ability of devices to collect and exchange personal data among themselves in an uncontrolled and independent manner (the Internet of Things).

In order to improve the regulatory regulation of the circulation of information with limited access, it is proposed: to separate into one legislative act the norms that regulate the classification of information into official information; to implement the formation of a national list of information for official use; apply the single term «official secret» to personal data collected in the performance of official duties; to bring the approximate list of personal data defined by law into compliance with the modern realities of the informatization of society and the norms of the European Union; focus on ensuring cyber security of personal data of users of information systems.

Key words: secret information, confidential information, state secret, official information, information with restricted access.

Постановка проблеми. Суспільні правовідносини, що врегульовують питання створення, зберігання, передачі та використання інформації з обмеженим доступом, визначені у значній частині нормативних актів з різних галузей права, на сьогодні відсутній єдиний підхід до визначення понятійного апарату, зокрема поняття «таємниця». Нормативні акти не містять вичерпного переліку інформації, яку можна віднести до персональних даних або службової інформації, що надає можливість органам публічної влади самостійно визначати політику використання такої інформації.

Неоднозначною є практика розкриття інформації з обмеженим доступом з мотивів суспільної необхідності. Якщо посадову особу вищого рангу застали на місці злочину при отриманні неправомірної вигоди чи відразу після скоєння дорожньо-транспортної пригоди, то немає сумнівів у необхідності розкриття інформації про підозрювану особу. З іншого боку, у разі ухвалення судом виправдального вироку у кримінальній справі розповсюджував конфіденційної інформації сам ризикує опинитися на лаві підсудних.

Слід зазначити, що посадовцям складно обмежувати у доступі до інформації на підставі проходження «трискладового тесту», оскільки вони мають чіткий конституційний припис діяти у межах та в порядку, визначеному законодавством. При цьому нормативними актами визначений чіткий перелік видів інформації з обмеженим доступом: конфіденційна, таємна та службова.

Метою статті є здійснення аналізу нормативних актів, що містять положення про застосування інформації з обмеженим доступом та надання пропозицій щодо удосконалення їх понятійного апарату, системного розташування у спеціальному нормативному акті, а також визначення більш розширеного переліку інформації, що відноситься до конфіденційної (персональні дані) та службової.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню питань правового регулювання інформації з обмеженим доступом присвятили свої праці Безверха Ю. В., Брижко В. М., Слизьконіс Д. М., Коц Д. В., Галушка В. Ю., Денищук Д. Є., Бем М. В., Баранов О. А., Брайчевський С. М., однак у дослідженнях науковців належної уваги не приділено

систематизації переліків службової інформації та персональних даних.

Виклад основних положень. Ситуаційний підхід до формування інформаційного законодавства України, з позицій когнітивного (пізнавального) аспекту, спричинив низку проблем щодо правового регулювання інформаційних відносин, зокрема такі:

- відсутність легальної, чіткої, ієрархічної єдності законів, що викликає суперечливе тлумачення для застосування норм на практиці;

- наявність великої кількості законів та підзаконних актів, що регулюють суспільні відносини, об'єктом яких є інформація, було прийняти в різний час, без погодження понятійного апарату, вони містять низку термінів, які не узгоджуються між собою за змістом, що ускладнює пошук їх, аналіз та узгодження для практичного застосування;

- різне тлумачення суб'єктами правозастосування однакових за назвою та формою понять і категорій під час надання відповідей на запити щодо доступу до публічної інформації [1, с.152].

Згідно із статтею 21 Закону України «Про інформацію» порядок віднесення інформації до таємної або службової, а також порядок доступу до неї регулюються законами [2]. Враховуючи вимоги Закону України «Про доступ до публічної інформації», перелік відомостей, що становить службову інформацію, складається органами державної влади, органами місцевого самоврядування, іншими суб'єктами владних повноважень, у тому числі на виконання делегованих повноважень (органами місцевого самоврядування). При цьому законом чіткий перелік службової інформації не наведений, до неї може належати внутрішньодомча службова кореспонденція, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень; зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці [3].

Враховуючи наведені вимоги, органи публічної влади можуть використовувати дискреційні повноваження при визначенні переліку службової інформації і навмисно відносити до такої інформації відомості, що можуть свідчити про неналежне виконання службових обов'язків, використання грошових коштів та які справлятимуть негативне враження щодо діяльності, шкодитимуть іміджу установи. Якщо центральні органи виконавчої влади вправі визначати ці переліки, виходячи з особливостей виконання функцій держави, та надсилати для використання підпорядкованим структурним підрозділам, то органи місцевого самоврядування наділені повною самостійністю і вплив на ці процеси можуть мати лише представники громадськості.

До службової інформації відносяться персональні дані, отримані в результаті виконання службових повноважень державними службовцями та працівниками органів місцевого самоврядування. Деякі переліки цих відомостей містяться у спеціальних нормативних актах.

У статті 15 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» визначені шляхи захисту нерозголошення відомостей про осіб, взятих під захист: обмеження відомостей про особу в документах; проведення упізнання особи поза візуальним та аудіоспостереженням того, кого впізнають; неоголошення дійсних анкетних даних про осіб, які взяті під захист; накладення тимчасової заборони на видачу відомостей про особу, взятую під захист [4].

Відповідно до статті 10 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» за рішенням органів, що забезпечують безпеку, ухваленим відповідно до їх компетенції, може бути накладено тим-

часову або постійну заборону на видачу володільцем або розпорядником персональних даних третім особам відомостей про місце проживання осіб, взятих під захист, та інших їхніх даних, які містяться у базах персональних даних [5].

Первинні (персональні) та інші дані, отримані у процесі проведення перепису населення, відповідно до статті 16 Закону України «Про Всеукраїнський перепис населення» є конфіденційною інформацією, яка охороняється законом. Такі дані не можуть вимагатися судом, органами прокуратури, іншими органами для вивчення та використання у вигляді доказів під час розгляду цивільних справ та кримінального провадження [6].

До обмеженої інформації також відносяться первинні статистичні дані, отримані органами державної статистики від респондентів (фізичні чи юридичні особи) під час проведення статистичних спостережень, а також адміністративні дані щодо респондентів (Закон України «Про офіційну статистику») [7].

Стаття 17 Податкового кодексу України визначає, що платник податків має право на нерозповсюдження про нього будь-яких відомостей незалежно від статусу юридичної чи фізичної особи, отриманих під час виконання службових обов'язків [8].

Одержані внаслідок оперативно-розшукової діяльності відомості, що стосуються особистого життя, честі, гідності людини, якщо вони не містять інформації про вчинення заборонених законом дій, зберігання не підлягають і повинні бути знищені відповідно до статті 9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». Забороняється залучати до виконання оперативно-розшукових завдань осіб, професійна діяльність яких пов'язана зі збереженням професійної таємниці, а саме: адвокатів, нотаріусів, медичних працівників, священнослужителів, журналістів, якщо таке співробітництво буде пов'язано з розкриттям конфіденційної інформації професійного характеру [9].

Варто наголосити на неоднаковому застосуванні понятійного апарату у нормативних актах, які визначають порядок роботи посадових осіб з персональними даними – вказується на необхідність нерозголошення конфіденційної інформації професійного характеру; персональної інформації, отриманої в результаті службової діяльності; інформації, отриманої під час виконання завдань і функцій держави; службової інформації.

Окрему увагу заслуговують нормативні акти, у яких визначено поняття «таємниці» як різновиду службової інформації. Нормативними актами України визначені такі поняття як таємниця кореспонденції, таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, таємниця голосування, нотаріальна таємниця, таємниця священнослужителів, таємниця усиновлення (удочеріння), таємниця заповіту, таємниця нарадчої кімнати, охоронювана законом таємниця у кримінальних справах, лікарська таємниця, професійна таємниця на ринках капіталу та організованих товарних ринках, журналістська таємниця, таємниця особистого життя, комерційна таємниця, банківська таємниця, таємниця страхування.

Є необхідність установлення на рівні закону чітко визначеного механізму (порядку) віднесення інформації до службової, оскільки досі питання обмеження обігу такої інформації фактично віднесено до відома міністерств і відомств. Наразі закону, який би регулював правовідносини, пов'язані з віднесенням інформації до службової та порядком доступу до неї, не існує, а окремі положення Закону України «Про доступ до публічної інформації», які визначають доступ до публічної інформації з обмеженим доступом та заборону віднесення певної інформації до службової, не можуть повною мірою виконати завдань, окреслених частиною третьою статті 21 Закону № 2657-XII. Наведене підтверджує необхідність при-

йняття спеціального акту законодавства з питань службової інформації [10, с. 110].

Захист інформації, яка становить державну таємницю, регламентується Конституцією України, Законом України «Про державну таємницю», Зводом відомостей, що становлять державну таємницю, затвердженим наказом Служби безпеки України, міжнародними договорами, які ратифіковані Верховною Радою України, та іншими нормативно-правовими документами. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про державну таємницю», державна таємниця – вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, зовнішніх відносин, державної безпеки і охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди життєво важливими інтересам України і які визнані у порядку, встановленому Законом, державною таємницею та підлягають охороні з боку держави [11, с. 206].

Окрему увагу на себе звертає Закон України «Про розвідку», важливим є факт закріплення у цьому законі нового для національного законодавства України терміну, що стосується розвідувальної таємної інформації. Необхідно зазначити, що охоронювана законом таємна інформація та відомості з обмеженим доступом відрізняються різноманітністю.

Узагальнюючи досвід з вивчення родової належності поняття «державна таємниця» В. Олійник наводить висновки, отримані іншими дослідниками і наголошує: державна таємниця сформувалася на базі військової таємниці й поглинула, врешті, її. Крім відомостей про склад військ, резерви, згодом державна таємниця почала включати інформацію про внутрішньодержавні та міждержавні відносини, розголошення яких могло завдати шкоди інтересам держави, інформацію про збереження секретів виробництва окремих видів продукції (історії відомі приклади захисту державою інтересів виробників порцеляни, пороху) [12].

Сьогодні локомотивом розвитку правового регулювання у сфері захисту персональних даних став Європейський Союз. Директива 95/46/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних» від 24 жовтня 1995 року, яку з 25 травня 2018 року замінив Регламент про захист персональних даних, який набрав чинності 24 травня 2016 року, є, станом на сьогодні, передовими стандартами захисту персональних даних. Попри те, що ці документи не є частиною національного законодавства, частина положень Директиви була включена в Закон України «Про захист персональних даних». Директивою визначені, зокрема, такі види персональних даних – будь-яка інформація, що стосується фізичної особи, яку ідентифіковано чи можна ідентифікувати («суб'єкт даних»); фізична особа, яку можна ідентифікувати, є такою особою, яку можна ідентифікувати, прямо чи опосередковано, зокрема, за такими ідентифікаторами як ім'я, ідентифікаційний номер, дані про місцеперебування, онлайн-ідентифікатор або за одним чи декількома факторами, що є визначальними для фізичної, фізіологічної, генетичної, розумової, економічної, культурної чи соціальної сутності такої фізичної особи. Значна увага приділяється безпеці переданих даних та контролю за такою безпекою [13].

До конфіденційної інформації відповідно до статей 11, 21 Закону України «Про інформацію» відносяться персональні дані; інформація про фізичну особу; інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень; а також інформація, визнана такою на підставі закону. Вичерпного переліку персональних даних, як і у випадку зі службовою інформацією, закон не наводить. До персональних даних, зокрема відносяться дані про національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я,

а також адреса, дата і місце народження [2]. Деякі науковці до персональних даних відносять відомості про матеріальний стан особи.

Особисту таємницю становлять відомості про приватне життя конкретної особи, які ця особа бажає зберегти в таємниці від інших осіб. Такими відомостями можуть бути відомості про її здоров'я, інтимне життя (зокрема, наявність позашлюбних інтимних стосунків), хобі, особливості сімейних стосунків (народження поза шлюбом дитини тощо).

Цивільний кодекс України у ст. 301 «Право на особисте життя та його таємницю» зазначає, що фізична особа має право на особисте життя, вона сама визначає своє особисте життя і можливість ознайомлення з ним інших осіб, також має право на збереження в таємниці обставин свого особистого життя, які можуть бути розголошені іншими особами лише за умови, що вони містять ознаки правопорушення, що підтверджено рішенням суду, а також за її згодою. Положення цієї статті мають реалізацію також у ст. 422 ЦК, яка зазначає, що твір не може бути опублікований, якщо він порушує права людини на таємницю її особистого і сімейного життя.

На забезпечення режиму особистої таємниці спрямовані норми ст. 303 Цивільного кодексу України, в якій закріплено право людини на особисті папери, відповідно до якого особисті папери (документи, фотографії, щоденники, інші записи, особисті архівні матеріали тощо) фізичної особи є її власністю [14, с. 114].

Паспортні дані, адреси і поштові зв'язки, номер телефону і телефонні розмови, наявність домашніх тварин, історії хвороб і лікувань, особисті інтереси і бажання, відомості про пересування, про нерухомість та майновий стан, розмір доходів і податків, кредитні картки, купівельна активність, свідчення, довідки, квитанції, анкети прийому на роботу, реєстраційні відомості виборця, різні записи з Інтернету, аж до розміру взуття, можуть інкогніто накопичуватися, аналізуватися, фільтруватися, сортуватися і розміщуватися в невідомому докладному електронному досьє (базах даних) на будь-яку людину. Кожного разу після відвідування веб-сайту залишаються електронні сліди, які стають надбанням інших людей, що може бути використано без відома суб'єкта персональних даних для створення його різностороннього, навіть «викривленого портрета». В кращому випадку ці персональні дані будуть використані з маркетинговими цілями, проте трапляються непоодинокі випадки інтернет-шахрайства та інші кіберзлочини з використанням персональних даних в інтернеті [15, с. 17].

Поняття «Інтернет речі» (англ. – Internet of Things (IoT)) розглядається як «мережа різних об'єктів, що росте, – від промислових пристроїв до споживачьких товарів, які можуть обмінюватися інформацією і виконувати свої задачі, поки людина працює, спить або займається спортом. За прогнозами впровадження цих технологій матиме наслідком появу до 100 мільярдів технічних пристроїв до 2025 року, які, напевно, будуть оснащені бездротовими технологіями передачі даних, обмін якими буде здійснюватися за допомогою мережі Інтернет.

Несанкціонований доступ до системи подачі повітря або до регулювання температури в приміщенні, «розумні» дверні замки, сигналізації, автомобілі, телевізори – всі ці та інші пристрої можуть бути використані не так, як їх було запрограмовано. І якщо з «розумними» лампочками ситуація не дуже критична, то, коли мова заходить про захист персональних даних, медичне устаткування, смартавтомобілі тощо, картина стає іншою. При цьому, що більше пристроїв будуть з'єднані між собою, то більше можливостей буде у хакерів для злому будинків і збору інформації, що цікавить їх [16].

Головна особливість маніпуляції персональними даними в системах ІР полягає в тому, що її здійснює

машина, яка, взагалі кажучи, «не знає», який сенс мають ті або інші дані з точки зору людини.

Ці додаткові дані можуть мати різні джерела, які більші чи менш строго розподіляються на дві групи: дані датчиків, які входять до складу даної системи IP; дані, що знаходяться в мережі Інтернет, до якого дана система IP має доступ. Прикладом якісно нового елементу даних може бути діагноз, який машина автоматично фіксує на основі «стандартних» показників (температура, тиск, пульс, біохімія крові тощо), які самі по собі змістовного значення не мають і не можуть використовуватися зловмисником у протиправних цілях [17].

Висновки. Здійснивши аналіз значної кількості нормативних актів, що регулюють питання обігу інформації з обмеженим доступом, варто наголосити на чіткому визначенні критеріїв віднесення інформації до такої, що становить державну таємницю.

Норми, які врегульовують віднесення інформації до службової, варто виокремити в один законодавчий акт для

чіткого розуміння і складення загальнодержавного переліку інформації для службового користування. При цьому орган публічної влади матиме можливість вибрати з цього переліку саме ті види службової інформації, які йому притаманні та є специфічними у його діяльності. У зв'язку зі зміною та виникненням нових правовідносин такий перелік підлягатиме обов'язковому періодичному перегляду та оновленню. Пропонується застосовувати до персональних даних, зібраних при виконанні службових повноважень єдиний термін «службова таємниця».

Перелік персональних даних, визначений у Законі України «Про інформацію» є досить стислим і недосконалим, не відповідає сучасним реаліям інформатизації суспільства та нормам Європейського Союзу. У законодавстві варто акцентувати увагу на тому, що на сьогодні персональні дані обробляються саме завдяки використанню комп'ютерних технологій і кібербезпека персональних даних користувачів інформаційних систем знаходиться під постійною загрозою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безверха Ю. В. Правове регулювання забезпечення доступу до інформації в Україні. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 3. С. 147–152.
2. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 року № 2657-XII / *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12?find=1&text=%D0%A1%D0%9B%D0%A3%D0%96%D0%91%D0%9E%D0%92#w1_1 (дата звернення: 23.05.2023).
3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-VI> (дата звернення: 23.05.2023).
4. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3782-XII / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text> (дата звернення: 23.05.2023).
5. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3781-XII / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text> (дата звернення: 23.05.2023).
6. Про Всеукраїнський перепис населення Закон України від 19 жовтня 2000 року № 2058-III / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2058-14#Text> (дата звернення: 23.05.2023).
7. Слизьконіс Д. М. Інформація: порядок віднесення та доступу. Практичний посібник. Київ, 2014. 76 с.
8. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 23.05.2023).
9. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII / *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12?find=1&text=%D1%96%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86#w1_11 (дата звернення: 23.05.2023).
10. Коц Д. В. Теоретико-правові засади інформації з обмеженим доступом. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2019. Випуск 2 (42). С. 107–111.
11. Віта Галушка. Особливості правового регулювання захисту державної таємниці в Україні та за її межами. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 1. С. 205–209.
12. Денищук Д. Є. Види державної таємниці: сучасний стан. Шлях успіху і перспективи розвитку (до 26 річниці заснування Харківського національного університету внутрішніх справ) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Харків. 2020. 544 с.
13. Бем М. В. Стандарти захисту персональних даних в соціальній сфері. Львів, 2018. 110 с.
14. Блінова Г.О., Потіп М. М. Таємниця особистого життя: зміст та захист. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 12. С. 122–116.
15. Брижко В.М. Правовий захист та безпека персональних даних соціальний і комерційний аспекти. *Інформація і право*. 2018. № 3(26). С. 16–17.
16. Баранов О. А. Захист персональних даних в сфері інтернет речей. *Інформація і право*. 2016. № 2(17). С. 85–91.
17. Брайчевський С. М. Інформаційні потоки та інформаційні об'єкти. *Інформація і право*. 2020. № 2(33). С. 69–76.